

Doç. Dr. Fehmi Karasioğlu Arş. Gör. Alper Veli Çam

Hisse Senedi Yatırımcılarının Yatırım Kararlarında İnternet Kullanımları Üzerine Ampirik Bir Araştırma II*

Doç. Dr. Fehmi KARASİOĞLU
Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F.
Arş. Gör. Alper Veli ÇAM
Selçuk Üniversitesi Karaman, İ.İ.B.F.

Özet

20'inci yüzyılın ortalarından itibaren bilgi teknolojileri ekonomik yaşamın her noktasında etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle internetin her alanda kullanılmaya başlamasıyla birlikte, sermaye piyasasındaki yatırımcılarda yatırım kararlarını alırken interneti önemli ölçüde kullandıkları görülmektedir.

Çalışmamızda Konya'daki aracı kurumlar ve bankaların menkul kıymet birimlerinde hisse senedi alım satımı yapan yatırımcılar üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada yatırımcıların sermaye piyasası hakkındaki bilgi düzeyleri ile yatırım kararları alırken interneti ne ölçüde ve hangi amaçla kullandıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sermaye piyasası, aracı kurum, hisse senedi, internet.

Abstract (An Empirical Research II: Share Investors' Internet Usage In Their Investment Decisions)

Since middle of the 20' th century, information technologies have been used effectively in every period of economic life. As is known internet has been used every area, consequently when inventors make a decision for invesnment they have to use this development.

This paper, made a research on investors who trade stock share brokerage house and bank's financial assests units in Konya. It has been tried to be measured the investor's knowledge level of about capital market and when they make a decision for invenstment, the internet is used which aim and measure by inventors.

Key Words: Capital market, brokerage house, stock share, internet.

1. Giriş*

Yatırımcı profillerinin ortaya çıkarılması ve yatırımcıların sermaye piyasası kapsamındaki araçlar, kurumlar,

kanunlar gibi konularındaki genel yargıları incelenerek yatırımcıların genel görüşleri bundan önceki bölümde sunulmuştur.

İnternetin sermaye piyasasında kullanılmaya başlanmasıyla birlikte hisse

* Bu araştırmanın ilk bölümü Dergi'nin 34. sayısında yayınlanmıştır.

senedi yatırımcılarının davranışlarında da değişiklikler meydana gelmiştir. İnternet üzerinden yatırım yapmanın ve yapılan yatırımların internet üzerinden takibi daha kolay hale gelmiştir. Bu bağlamda

çalışmamızın ikinci bölümünde yatırımcı kitlelerin genel görüşlerinin yanında, yatırımcıların internet kullanımını tespit edilmeye yönelik oluşturduğumuz hipotezlerin sonuçları sunulacaktır.

Tablo 21: Bir Firma Menkul Kıymetler Piyasasında İşlem Görmeye Başladıktan Sonra Gerçekleştirmiş Olduğu Patent, Lisans veya Yeni Yapılan Anlaşmaları IMKB'ye Bildirmek Zorundadır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	3,0	3,0	3,0
Katılmıyorum	2	3,0	3,0	6,0
Kararsızım	4	6,0	6,0	11,9
Katılıyorum	32	47,8	47,8	59,7
Kesinlikle Katılıyorum	27	40,3	40,3	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Piyasadaki oyunculardan bir kısmının diğerlerine göre daha fazla bilgiye sahip olmaları asimetric bilgi olarak tanımlanmaktadır. (Toprak, 2001; 8) Asimetric bilginin varlığı sermaye piyasasındaki yatırımcıların bir kısmını olumsuz etkilemektedir. Manipülasyon ise, insanları kandırarak bir menkul kıymeti almaya yada satmaya sevk etmeye veya menkul kıymetin fiyatını yapay bir seviyede tutmaya yönelik davranışlar bütünü veya piyasadaki arz ve talebin serbest olarak karşı karşıya gelmesini kasıtlı olarak engellenmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. (SPK Araştırma Raporu, 2003) Bu tür

davranışlar sonucunda yatırımcılar büyük zararlar görebilmektedirler. Kamuyu aydınlatmaya yönelik hükümlerin yeterli seviyede olmadığı, yatırımcıların gerekli bilgileri elde edemediği ve asimetric bilginin fazla olduğu durumlarda, manipülasyon daha fazla olmakta ve yatırımcılar daha fazla zarar görmektedirler. Tablo 22'de bu konuya yönelik olarak bir ifade verilmiş ve bu ifadeye yönelik olarak yatırımcıların cevapları sunulmuştur. Buna göre bu tür piyasalarda manipülasyonun fazla olacağı fikrine katılan yatırımcıların oranı % 82,1'dir. Katılmayanların oranı ise % 10,5'dir.

Tablo 22: Yatırımcıların Az Bilgilendirildiği, Kamuyu Aydınlatma Hükümlerinin Yetersiz Kaldığı ve Asimetric Bilginin Fazla Olduğu Piyasalarda Manipülasyon Daha Fazla Olmaktadır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,5	1,5	1,5
Katılmıyorum	6	9,0	9,0	10,4
Kararsızım	5	7,5	7,5	17,9
Katılıyorum	30	44,8	44,8	62,7
Kesinlikle Katılıyorum	25	37,3	37,3	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Bir hisse senedinin fiyatındaki değişimler genel olarak ülkenin ekonomik yapısına, firmanın ekonomik yapısına ve performansına bağlıdır. Bunun yanında

firma tarafından kamuya yeni açıklanan bir bilgi sonucunda da ilgili hisse senedinin fiyatında ani değişimler olabilir. Yatırımcılara bir hisse senedinin

fiyatındaki olağanüstü değişmelerin seansın sadece belli bir bölümünde (45 dakika içinde) gerçekleşiyor ise bu durumda manipülasyondan söz edilip edilemeyeceğine yönelik bir soru sorulmuş ve sonuçları tablo 23'de sunulmuştur. Buna göre ankete katılan yatırımcıların %

76,1 gibi büyük bir kısmı bu olağanüstü değişikliklerin manipülasyondan kaynaklandığını belirtmektedirler. % 16,4'ü kararsız olduğunu ifade ederken % 7,5 ise katılmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 23: Bir Hisse Senedinin Fiyatındaki Olağanüstü Değişmeler Seansın Sadece Belli Bir Bölümünde Gerçekleşiyor ise Bu Durumda Manipülasyondan Söz Edilebilir

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,5	1,5	1,5
Katılmıyorum	4	6,0	6,0	7,5
Kararsızım	11	16,4	16,4	23,9
Katılıyorum	34	50,7	50,7	74,6
Kesinlikle Katılıyorum	17	25,4	25,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Manipülasyon işleminde, piyasadaki doğal arz ve talep dengesi bozulurken beklentileri yansıtmayan yapay bir piyasa oluşturulmaktadır. (Özbicerikli ve Mayil, 2004, 68)

Manipülasyon olayı ile ilgili düzenlemeler Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47-A maddesinin 2. ve 3. bendinde belirtilmiştir. Buna ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir. (Sermaye Piyasası Kanunu (1))

47-A.2: Yapay olarak, sermaye piyasası araçlarının, arz ve talebini etkilemek, aktif bir piyasanın varlığını izlenimini uyandırmak, fiyatlarını aynı seviyede tutmak, arttırmak veya azaltmak amacıyla alım ve satımını yapan gerçek yada tüzel kişiler,

47-A.3: Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi verenler; haber yayan, yorum yapan yada açıklamakla yükümlü oldukları bilgileri açıklamayan

gerçek yada tüzel kişiler olarak sayılmaktadır.

Maddede belirtilen amaçla alım satım yapıp, sermaye piyasası fiyatlarının etkilenme tehlikesine sebep olduğu zaman suçun maddi unsuru gerçekleşmiş demektir. Ayrıca, tehlike suçu olmasının bir neticesi olarak, işlemi yapanın malvarlığında artış meydana gelmesi veya zarardan korunması şeklinde bir menfaat elde etmiş olması da şart değildir. (Doğrusöz, 2004, 12)

Bu maddeler ışığında bu tür yapılan işlemlerin sonucunda menfaat elde edilmesi şart koşulmamış, sadece bu tür davranışta bulunulması yeterli sebep sayılmaktadır. Tablo 24'de görüldüğü gibi buna yönelik olarak sorulan soruda yatırımcıların yarısından fazlası (% 55,2) manipülasyon için bir menfaat elde edilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Bu cevaplar yatırımcıların manipülasyon hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 24: Manipülasyon İşleminin Suç Sayılabilmesi İçin Manipülasyon Yapan Kişi ya da Kişilerin Bu İşlemler Sonucunda Menfaat Elde Etmeleri Gerekmemektedir

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	11	16,4	16,4	16,4
Katılmıyorum	11	16,4	16,4	32,8
Kararsızım	8	11,9	11,9	44,8

Katılıyorum	27	40,3	40,3	85,1
Kesinlikle Katılıyorum	10	14,9	14,9	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Yatırımcıların sermaye piyasasından zarar görmemesi için piyasa mekanizması içinde adaletli "*bilgi dağılımı*"nın sağlanması gerekmektedir. (Karasioğlu, 1998, 118) Aksi takdirde haksız kazançlar ortaya çıkabilmektedir. Haksız kazanç nedenlerinden biri olan İçeriden Öğrenenler Ticareti'ni düzenleyen Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47-A maddesinin 1. bendine göre İçeriden öğrenenler Ticareti'nin sadece firmanın sahip, yönetici ve çalışanlarının değil "*bunlarla temasları nedeniyle doğrudan yada dolaylı olarak bilgi sahibi olabilecek durumdaki kişiler*" denilerek genelleyici

bir ifade kullanılmıştır. "İçeriden Öğrenenler Ticareti'nin firmanın sahip, yöneticileri ve çalışanlarının yanı sıra bu kişilerin bilgilerini paylaştıkları akraba ve arkadaşları içinde geçerlidir" ifadesine katılıp katılmadıklarına yönelik yatırımcılara bir soru sorulmuş ve sonuçlar tablo 25'de sunulmuştur. Buna göre yatırımcıların % 63,2'i bu ifadeye katıldıklarını ifade ederken, % 22,3'ü ise katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca ankete katılan yatırımcıların % 13,4'ü bu konuda kararsız olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 25: İ.Ö.T. (İçeriden Öğrenenler Ticareti), Sadece Firmanın Sahip, Yöneticileri ve Çalışanlarının Yanı Sıra Bu Kişilerin Bilgilerinin Paylaştıkları Akraba ve Arkadaşları İçinde Geçerlidir

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	7	10,4	10,4	10,4
Katılmıyorum	8	11,9	11,9	22,4
Kararsızım	9	13,4	13,4	35,8
Katılıyorum	19	28,4	28,4	64,2
Kesinlikle Katılıyorum	24	35,8	35,8	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Aracı kurumların yapabilecekleri faaliyetlerin genel olarak aşağıdaki gibi olduğunu söyleyebiliriz; (Bolak, 1998; 87)

- Aracılık faaliyetlerinde bulunmak,
- Menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdüyle alım satımı,
- Yatırım danışmanlığı,
- Portföy işletmeciliği veya yöneticiliği,

Yatırımcılara, aracı kurumların sadece aracılık işlemlerini yerine getiren bir

kurum olduğu yönündeki görüşe katılıp katılmadıkları yönünde bir soru sorulmuş ve sonuçları Tablo 26'da sunulmuştur. Buna göre ankete katılan yatırımcıların % 68,6 gibi büyük bir oranı aracı kurumların sadece aracılık işlemleri yapabileceğine inandıklarını belirtmişlerdir. Dolayısı ile buradan yatırımcıların aracı kurumların görev ve yetkilerini yeterince bilmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 26: Aracı Kurum Sadece Yatırımcı İle Piyasa Arasında Aracılık İşlemlerini Yerine Getiren Bir Kurumdur

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	7	10,4	10,4	10,4
Katılmıyorum	12	17,9	17,9	28,4
Kararsızım	2	3,0	3,0	31,3

Katılıyorum	38	56,7	56,7	88,1
Kesinlikle Katılıyorum	8	11,9	11,9	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 27'de görüldüğü gibi "Aracı hizmetleri verebilirler." yönündeki ifadeye kurumlar piyasaya yeni çıkacak olan hisse yatırımcıların % 76,2'si katıldığını, % senetlerinin ihraçlarında da aracılık 10,5'i katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 27: Aracı Kurumlar Piyasaya Yeni Çıkacak Olan Hisse Senetlerinin İhraçlarında da Aracılık Hizmeti Verebilirler

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	7,5	7,5	7,5
Katılmıyorum	2	3,0	3,0	10,4
Kararsızım	9	13,4	13,4	23,9
Katılıyorum	34	50,7	50,7	74,6
Kesinlikle Katılıyorum	17	25,4	25,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Yatırımcılar sahip oldukları hak ve yükümlülükleri tam olarak bildiklerinde piyasada meydana gelebilecek olan aksaklıkların oranı düşebilir. Hak ve yükümlülüklerini iyi bilen yatırımcı daha bilinçli olacak ve işlemlerini bu doğrultuda yerine getirecektir. Tablo 28'de görüldüğü gibi yatırımcıların % 34,4'ü sahip

oldukları hak ve yükümlülüklerini tam olarak bildiklerine inanmaktadır. Yatırımcıların % 34,4'ü ise hak ve yükümlülüklerini tam olarak bilmediklerini ifade ederken, yatırımcıların % 31,3'ü ise kararsız kalmıştır.

Tablo 28: Yatırımcı Olarak Sahip Olduğunuz Hak ve Yükümlülüklerin Tamamını Biliyorsunuz

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	7,5	7,5	7,5
Katılmıyorum	18	26,9	26,9	34,3
Kararsızım	21	31,3	31,3	65,7
Katılıyorum	17	25,4	25,4	91,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	9,0	9,0	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Mevcut kanun ve yasalar yatırımcıların korunması için yeterli düzeyde olduğunda yatırımcılar piyasada daha rahat hareket edebilecek ve uygunsuz davranışlar içine giren yatırımcıların sayısı azalacaktır. Tablo

29'da görüldüğü gibi yatırımcıların % 58'i mevcut kanun ve yasaların yeterli olmadığı görüşündedir. Yatırımcıların % 22,4'ü bu konuda kararsız iken, % 19,4'ü ise mevcut kanun ve yasaların yeterli düzeyde olduğuna inanmaktadır.

Tablo 29: Ülkemizde Yürürlükte Bulunan Kanun ve Yasalar Yatırımcının Korunması İçin Yeterli Düzeydedir

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	19	28,4	28,4	28,4

Katılmıyorum	20	29,9	29,9	58,2
Kararsızım	15	22,4	22,4	80,6
Katılıyorum	8	11,9	11,9	92,5
Kesinlikle Katılıyorum	5	7,5	7,5	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 30'da görüldüğü gibi yatırımcıların oranı ise % 40,3'ü yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmamaktadır. Yatırımcıların % 6'sı ise sadece yatırım kararı alırken kullanmaktadırlar. İnterneti her zaman kullanan

Tablo 30: Yatırım Kararı Alırken İnterneti Kullanma Sıklığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hiç Kullanmam	27	40,3	40,3	40,3
Bazen Kullanırım	23	34,3	34,3	74,6
Sadece Yatırım Kararı Alırken	4	6,0	6,0	80,6
Her Zaman Kullanırım	13	19,4	19,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Bir yatırımcı yatırım yapmayı düşündüğü firmaya ait bilgileri çeşitli yerlerden elde edebilir. Bunun bir yolu da firmaların web sayfalarıdır. Yatırımcılar elde etmek istedikleri bilgilerden daha fazlasını firmaların web sayfalarından elde edebilirler. Fakat bunun geçerli olabilmesi için firmaların web sayfalarında yeterli bilgilere yer vermeleri gerekmektedir. Tablo 31'de görüldüğü gibi yatırımcıların 38,8'i yatırım yaparken firmaların web sayfalarını hiç

kullanmadığı, % 26,9'u bazen kullandığını, % 14,9'u ise her zaman kullandığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan yatırımcıların % 17,9'unun ise sadece yatırım kararı alırken firmaların web sayfalarını kullanmaktadırlar.

Tüm bu gelişmelerin yanında yatırım kararlarını alırken interneti kullanmak isteyen, fakat gerekli bilgilere sahip olmadığı için interneti kullanamayıp, diğer yerlerden bilgi edinen yatırımcılar da mevcuttur.(Gray, 2003, 24)

Tablo 31: Yatırımcıların Yatırım Yapacakları Firmaların Web Sayfalarını Kullanma Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hiç Kullanmam	26	38,8	39,4	39,4
Bazen Kullanırım	18	26,9	27,3	66,7
Sadece Yatırım Kararı Alırken	12	17,9	18,2	84,8
Her Zaman Kullanırım	10	14,9	15,2	100,0
Toplam	66	98,5	100,0	
Cevapsız	1	1,5		
Toplam	67	100,0		

Avrupa'da yatırımcı ilişkilerinin internete taşınmaya başlamasıyla birlikte firmalar web sayfalarına yıllık raporlarını, finansal haberleri, firmanın faaliyetlerini ve yıllık finansal verilerini yayınlamaya küçük yatırımcılara ulaşabilecek bir mekanizma kurmaya

çalışmışlardır.(Lymer, 1999, 291) Günümüzde de pek çok firma bu yolla daha çok yatırımcıya ulaşmaya çalışmaktadır. Yatırımcılar, firmaların web sayfalarındaki bu bilgilere güvenmediklerinden dolayı interneti kullanmaya bilirlir. Fakat bu yönde

yapılacak çalışmalar sonucunda belli standartlar içerisinde tüm bilgilerin firmaların web sayfalarından yayınlanması sağlanabilirse yatırımcılar firmaların web sayfalarını daha fazla kullanabilirler. Bunun için sadece kuralların konması gerekmemektedir. Yatırımcı ilişkilerini iyi tutmak isteyen firmalar buradaki bilgilerin güvenliği konusunda yatırımcıların güvenini

kazanırsa firmalar daha fazla yatırımcıyı da firmalarına çekebilirler. Tablo 32'de görüldüğü gibi yatırımcıların % 31,3'ü bilgilerin, belli standartlarla firmanın web sayfalarında yayınlanması durumunda her zaman bu sayfaları kullanacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. % 14,9'u ise hiç kullanmayacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Tablo 32: Firmalar Hakkında Bilmek İstedığınız Tüm Bilgiler (Finansal Tablolar, Görüşler, Projeler, Yorumlar vb.) Firmaların Web Sayfalarında Belli Standartlarla Yayınlanırsa Yatırım Kararı Alırken Bu Sayfaları Kullanır Mısınız

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hiç Kullanmam	10	14,9	15,2	15,2
Bazen Kullanırım	24	35,8	36,4	51,5
Sadece Yatırım Kararı Alırken	11	16,4	16,7	68,2
Her Zaman Kullanırım	21	31,3	31,8	100,0
Toplam	66	98,5	100,0	
Cevapsız	1	1,5		
Toplam	67	100,0		

Yatırımcılara bu soruların dışında görüş ve düşünceleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar ise genelde sermaye piyasasındaki mevcut yaptırımların ve cezaların yetersiz olduğu yönündedir.

Ayrıca yatırımcıların bazıları borsadaki dalgalanmaların, siyasi çekişmelerden etkilendiğini savunmaktadır. Bu konu geçerliliğini hala korumaktadır.

Ülkemizde hisse senetlerinin fiyatlarındaki değişimler, siyasi kararlar ve gelişmelerin etkisinde fazlasıyla kalmaktadır. (Karabıyık, 1997; 70)

1.4.2. Tabloların Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi

Tablo 33'de görüldüğü gibi 40 ve üzeri yaş gruplarındaki yatırımcıların % 57,7'si ile 23-30 yaş grupları arasındaki yatırımcılar % 38,1'i yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmamaktadır. 30-40 yaş grupları arasında yatırımcıların ise % 44,5'i yatırım kararlarında interneti her zaman kullanmaktadırlar. 18-23 yaş grupları arasındaki yatırımcıların ise yatırım kararı alırken interneti neredeyse hiç kullanmamaktadırlar. ($\alpha = 0,10$; $\chi^2_k = 16,91$) $p = 0,078 < \alpha = 0,10$ olduğundan H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Yatırımcıların yaşı ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki vardır.

Tablo 33: Yaş Grupları İle Yatırım Kararı Alırken İnterneti Kullanma Sıklığı Arasındaki İlişki

		Yatırım kararı alırken interneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz			
		Hiç kullanmam	Bazen kullanım	Her zaman kullanım	Toplam
Yaş Grupları	18-23		2 % 100		2 % 100

	23-30	8 % 38,1	7 %33,3	6 % 28,6	21 %100
	30-40	4 % 22,2	6 % 33,3	8 % 44,5	18 % 100
	40 ve üzeri	15 % 57,7	8 % 30,8	3 % 11,5	26 %100
Toplam		27 % 40,3	23 % 34,3	17 % 25,4	67 % 100

Genelde eğitim düzeyi yükseldikçe insanların teknolojiye olan ilgisinin de artacağı beklenir. Tablo 34'de eğitim düzeyi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasındaki ilişkiye ait sonuçlar verilmiştir. Yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmadığını belirten yatırımcıların % 50'sinden fazlası üniversite mezunu yatırımcılardır. Bunun yanında interneti her zaman kullandığını belirten yatırımcılar içinde % 92,3'ü

üniversite mezunudur. Lise mezunu yatırımcıların ise % 50 si yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmamaktadır. Buradan anlaşılacağı gibi bir biri ile zıt sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda ($\alpha = 0,10$; $\chi^2_k = 4,477$) $p = 0,345 > \alpha = 0,10$ "Yatırımcıların eğitim düzeyi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki vardır" şeklindeki H_2 hipotezi kabul edilmemiştir.

Tablo 34: Eğitim Düzeyi İle Yatırım Kararı Alırken İnterneti Kullanma Sıklığı Arasındaki İlişki

Yatırım kararı alırken interneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz					
		Hiç kullanmam	Bazen kullanım	Her zaman kullanım	Toplam
Eğitim Düzeyi	İlkokul	1 % 100			1 % 100
	Ortaokul	1 % 25	2 % 50	1 % 25	4 % 100
	Lise	8 % 50	7 % 43,8	1 % 6,2	16 % 100
	Üniversite	17 % 37	14 % 30,4	15 % 32,6	46 % 100
Toplam	27 % 40,3	23 % 34,3	17 % 25,4	67 % 100	

Tablo 35'de görüleceği üzere yatırımcıların borsada bulunduğu süre dikkate alındığında, interneti hiç kullanmayan yatırımcıların uzun süredir borsada işlem yapmakta olduğu anlaşılmaktadır. 5 yıl ve üzeri süredir borsada yatırım yapan yatırımcıların % 52,4'ü yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu yatırımcıların sadece % 23,8'i yatırım kararı alırken interneti her zaman kullandığını belirtmiştir. 2-5 yıl arasında borsada işlem yapan yatırımcıların ise %

31,6'sı interneti yatırım kararı alırken her zaman kullandıkları belirlenmiştir. Son 2 yıldır borsada işlem yapmaya başlayan yatırımcılarında % 31,6'sı yatırım kararı alırken interneti her zaman kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre ($\alpha = 0,10$; $\chi^2_k = 4,487$) $p = 0,344 > \alpha = 0,10$ yatırımcıların borsada işlem yaptıkları süre ile yatırım kararı alırken interneti kullanma arasında ilişki olduğunu varsayan H_3 hipotezi doğrulanmamıştır.

Tablo 35: Borsada Kaç Yıldır İşlem Yapıldığı İle Yatırım Kararı Alırken İnterneti Kullanma Sıklığı Arasındaki İlişki

Yatırım kararı alırken interneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz					
		Hiç kullanmam	Bazen kullanım	Her zaman kullanım	Toplam
Borsada İşlem Yaptıkları Süre	0-1 yıl	3 % 37,5	5 % 62,5		8 % 100

	1-2 yıl	5 % 26,3	8 % 42,1	6 % 31,6	19 % 100
	2-5 yıl	8 % 42,1	5 % 26,3	6 % 31,6	19 % 100
	5 yıl ve üzeri	11 % 52,4	5 % 23,8	5 % 23,8	21 % 100
Toplam		27 % 40,3	23 % 34,3	17 % 15,4	67 % 100

İnternet yoluyla yatırımcının bilgilendirilmesi özellikle gelişmiş ülkelerde daha fazla olmaktadır. Japonya'nın lider firmaları üzerinde yapılan bir araştırmada firmaların web sayfalarından, finansal olaylar, yönetici raporları, son yılların özetleri, bilanço dökümü, gelir tablosu, hisse senedi raporu, nakit akım tablosu, muhasebe notları, denetçi raporları gibi finansal ve finansal olmayan bilgileri web sayfalarından yayınladıkları ortaya çıkmıştır. (Marston ve Wu, 2000; 7) Daha önce açıklandığı gibi yatırım kararı

alırken interneti hiç kullanmayan yatırımcıların oranı % 40,3 (Tablo 30) ve yatırım kararı alırken firmaların web sayfalarını hiç kullanmayan yatırımcıların oranı %39'4'ü (Tablo 31). Tablo 36' da ise firmaların tüm bilgilerini web sayfalarından belli standartlarla yayınlanması halinde internet kullanımının nasıl değiştiği görülmektedir. Buna göre yatırımcıların % 14,9'unun interneti hiç kullanmayacağı, % 37,3'ünün bazen kullanacağını, % 47,7 sinin ise her zaman kullanacağını belirlenmiştir.

Tablo 36: Firmalara Ait Tüm Bilgilerin Belli Standartlarla Web Sayfalarından Yayınlandığında, Yatırım Kararı Alırken İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki

Firmalar hakkında bilmek istediğiniz tüm bilgiler (finansal tablolar, görüşler, projeler,...) firmaların web sayfalarında belli standartlarla yayınlanırsa yatırım kararı alırken bu sayfaları kullanır mısınız					
		Hiç kullanmam	Bazen kullanım	Her zaman kullanım	Toplam
Yatırım kararı alırken interneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz	Hiç kullanmam	10 % 37	10 % 37	7 % 25,9	27 % 100
	Bazen kullanım		11 % 47,8	12 % 52,2	23 % 100
	Sadece yatırım kararı alırken kullanım		1 % 25	3 % 75	4 % 100
	Her zaman kullanım		3 % 23,1	10 % 76,9	13 % 100
Toplam		10 % 14,9	25 % 37,3	32 % 47,7	67 % 100

Sonuçlardan anlaşıldığı gibi firmalar belli standartlarla ışığında finansal tablolarını, geleceğe ait projelerini, yatırım kararlarını, yönetici görüşleri ve benzeri bilgilerini web sayfalarından sunduğunda, yatırımcılar yatırım kararı alırken internetten daha fazla yararlanmaya başlayacaktır. Araştırmamız sonucunda ($\alpha = 0,10$; $\chi^2_k = 22,085$) $p = 0,001 < \alpha = 0,10$ H_4 hipotezi kabul edilmiştir. ($H_4 =$ İnterneti kullanma sıklığı ile finansal ve finansal olmayan tüm bilgilerini belli standartlar içerisinde web sayfalarında yayınlanması arasında bir ilişki vardır.)

1.5. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Ankete katılan yatırımcıların genel özelliklerini ve yargılarını şu şekilde özetleyebiliriz:

Yatırımcıların büyük bir kısmı erkeklerden oluşmaktadır. Yatırımcılar üzerinde yapılan buna benzer çalışmalarda da, yatırımcıların yüksek oranda erkek oldukları görülmektedir. Yatırımcıların büyük bir oranı üniversite mezunu olmakla beraber, büyük çoğunluğunun gelir seviyesi 0-2.000 YTL aralığındadır.

Yatırımcılar genelde yatırım kararı verirken kendi bilgi ve tecrübelerine

dayanarak kararlar almaktadırlar. Bu bilgileri ise genelde süreli yayınlar ile televizyondaki ekonomi haberlerinden elde etmektedirler. Bunun yanında yatırımcılar firmaların temel finansal tabloları yanında firmanın geleceğe ait projelerini ve firma hakkındaki genel görüşleri görmek istemektedir.

Yatırımcıların bir kısmı, Aracı Kurum ve İMKB'nin görev ve yetkileri hakkında fazla bilgi sahibi değildirler. (Tablo 19, Tablo 26) Ayrıca yatırımcıların büyük bölümü, suç sayılan manipülasyon ve içeriden öğrenenler ticareti hakkında da yanlış fikirlere sahiptirler. (Tablo 25) Özellikle borsa yatırımcıların, portföy oluştururken daha bilinçli olabilmesi için SPK, İMKB ve Aracı Kurum tarafından daha doğru, daha net ve güvenilir şekilde bilgilendirilmesi ve bu doğrultuda eğitim verilmesi gerekmektedir.

Yatırımcıların çoğu sahip oldukları hak ve yükümlülükleri tam olarak bilmemektedirler (Tablo 28). Bunun sonucunda da yatırımcılar yaptıkları işlemlerin sonucunda farklı beklentiler içerisinde olabilirler. Ayrıca yatırımcılar mevcut kanun ve yasaların yatırımcıyı korumadığına inanmaktadırlar (Tablo 29).

Araştırma kapsamında ortaya çıkan diğer bir bulgu da; yatırım kararları alırken, yatırımcıların gerekli bilgileri en az internetten elde ettikleridir. Hatta bir çoğunun yatırım kararı alırken interneti hiç kullanmadığı görülmektedir. Bununla beraber firmalar, yatırım kararı verebilmek için gerekli tüm bilgileri web sayfalarından belirli standartlar içerisinde yatırımcıların hizmetine sunduğu takdirde, yatırımcıların interneti kullanma oranının da artacağı tespit edilmiştir. İnternet çok hızlı bir iletişim aracı olduğundan, firmalar daha fazla yatırımcı kazanabilmek için web sayfalarından daha fazla bilgi vermelidirler.

Yararlanılan Kaynaklar

Bolak, Mehmet, Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi, Beta Basın Yayım, İstanbul, 1998.

Doğrusöz, A. Bumin, "*Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu*", <http://www.turmobil.org.tr/turmobil/basin/05-01-2004.htm>

Döm, Serpil, "İMKB Yatırımcısı Psikolojisi ile Yatırım Davranışlarının Ampirik Analizi", Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Dergisi, 2003. www.kho.edu.tr

Gray, Glen L, "*Financial Reporting on the Internet - Instant, Economical, Global Communication*", <http://www.ifac.org/News/SpeechArticle.tpl?NID=9792351331>

Isenman,Ralf and Lenz, Christian, "Internet-Based Integration Of Financial and Environmental Reporting: Step Towards Sustainability Reporting" The 2001 Business Strategy and Environment Conference, EPR Environment, UK, 2001.

Karabıyık, Lale Erdem, Menkul Kıymetler Borsası ve Diğer Yatırım Alternatifleri, Marmara Kitabevi Yayınları, Bursa, 1997.

Karasioğlu, Fehmi, İnternet Tabanlı Finansal Raporlama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

Karasioğlu,Fehmi, "İçeriden Öğrenenler Ticareti (İnsider Trading) ve Türkiye'de Muhasebenin Yatırımcılara Bilgi Sağlama Sorumluluğu", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 3, 1998.

Lymer,Andrew, "The Internet And The Future Of Corporate Reporting In Europe", The European Accounting Review, 1999.

Marston,Claire and Wu Warney, "Financial Reporting On The Internet By Leading Japanese Companies", <http://ideas.repec.org/a/taf/euract/v8y1999i2p321-333.html>

Özbecerikli,Mehmet, Mayıl Gökhan, "İMKB'deki Hisse Senetlerinin, Fiyat Değişimine İlişkin Borsa Söylentilerinin, Gerçekleşme Düzeyini Tespite Yönelik Bir Araştırma I", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak, 2004.

Sermaye, Piyasası Kanunu, www.hukukcu.net

SPK Araştırma Raporu 2003 "Hisse Senedi Piyasasında Manipülasyon", http://www.spk.gov.tr/yatirimcikosesi/hisse_senedi_manipulasyon.pdf

Toprak, Y. Ziya, "Türkiye Sermaye Piyasası Raporu 2001", http://www.tspakb.org.tr/index_tur.htm

Çin'in Yükseliş - 5

Çin Ulusal Halk Kongresi, bölgesel kalkınmaya öncelik vererek, parti içi yolsuzluklarla mücadele, kendine has bir komünist demokrasi, Tibet ve Sincan'da etnik sorunları yatıştırma ilkelerini benimsemiş olup, iç siyasal tartışmalara neden olan Özel Mülkiyet Kanunu'nu da onaylamıştır. Bütün bunların, yatıştırma, sindirme, uzlaşma ve alıştırma karışımı bir taktik ile gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

(Radikal gazetesi, 7 Nisan 2007)